

YNGLEFUGLE PÅ HORREBY LYNG

2019

15. Juni Fonden

GULDBORGSUND

Titel

Ynglefugle på Horreby Lyng. 2019. Johansen, Thomas W. Guldborgsund Kommune.

Udgiver

Guldborgsund Kommune
Center for Teknik & Miljø
Parkvej 37
4800 Nykøbing F
teknik@guldborgsund.dk
www.guldborgsund.dk
www.horrebylyng.dk

Foto

Forside Stor Flagspætte. Thomas W. Johansen.
Thomas W. Johansen og Guldborgsund Kommune.

Konsulent

SeNatur
Thomas W. Johansen
Hærvejen 10
4660 St. Heddinge
Thomas.w.johansen@gmail.com

Finansiering

Denne rapport er en del af "Projekt kortlægning af biologiske værdier i Horreby Lyng", som venligst er finansieret af 15. Juni Fonden. Bevilling 214-A-23.

**YNGLEFUGLE
PÅ HORREBY LYNG**

2019

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	1
Resumé	2
Indledning	3
Metodebeskrivelse	4
Metode 1 – daggenemgange.....	4
Metode 2 – natgenemgange	5
Rute.....	6
Resultat	6
Øvrige observationer (Ynglefugle)	11
Natobservationer (Ynglefugle)	12
Før og nu	13
Kortlægning af genfund i 2019	14
Diskussion og Konklusion	15

Resumé

Der er et rigt fugleliv i Horreby Lyng. Fuglelivet i Horreby Lyng kan grundlæggende deles op i to hovedområder. Skovfugle og mosefugle.

Blandt skovfuglene er det især de mange sangfugle, som gør sig bemærket. De mest talrige arter er gransanger (75), løvsanger (90), bogfinke (63), musvit (45), munk (27), blåmejse (18), gærdesmutte (30) og rødhals (26). Tallene i parentes viser højeste antal mulige ynglefund på en gennemgang. Der findes også pæne bestande af andre mere fåtallige arter, her skal særligt nævnes stor flagspætte (8), træløber (11), sumpmejse (13) og skovpiber (15). Det er især værd at fremhæve den temmelig store bestand af stor flagspætte. Den store flagspætte er en vigtig art i skoven, da den producerer masser af huller, der siden kan anvendes af de øvrige hulrugende arter så som mejser, rødstjerter og fluesnappere. På trods af de mange store flagspætter synes bestanden af eksempelvis rødstjerter og fluesnappere dog overraskende lille. En anden art der er værd at fremhæve er skovpiber. Birkeskoven i den sydlige del af mosen huser en stor bestand af skovpibere, en art der ellers ikke er særlig talrig i det østlige Danmark. Skovpiberen har været i væsentlig fremgang siden 2014, og dette skyldes at de mange tiltag i den centrale dele af mosen særligt har gavnet denne art. Derudover kan det fremhæves, at der er en pæn bestand af mejser, hvor musvit og blåmejse naturligvis er de dominerende, men særlig bemærkelsesværdig er de store bestande af sumpmejsen: I 2014 var der ligeledes en stor bestand af halemejsen. Halemejsen var væsentlig mere fåtallige i 2019.

I den centrale del af Horreby Lyng, hvor højmosen er mest intakt, samt i de mere fugtige dele af skoven finder man bl.a. arter som vandrikse, blishøne, gråand, grågås, rørhøg, rørsanger og rørspurv ligesom skovsneppen ses hyppigt i skumringen .

Indledning

I foråret og sommeren 2014 blev Horreby Lyng grundigt kortlagt for ynglefugle. I den forbindelse blev der udarbejdet en rute og en metode således, at undersøgelsen kunne gentages fem år efter. Gentagelsen af denne undersøgelse er foretaget i foråret og sommeren 2019. Ruten blev lagt, så man fulgte de stier, der allerede var etableret i 2014. Disse stier gjorde det muligt at undersøge store dele af Horreby Lyng.

Baggrunden for kortlægningen af ynglefugle er, at Guldborgsund Kommune i 2013 startede EU LIFE projektet Østdanske Højmoser. I forbindelse med dette EU Life projektet er der iværksat tiltag, der har til formål at genskabe højmosenaturen i den centrale del af Horreby Lyng. Det har betydet, at der er fjernet en masse vedplanter eksempelvis opvækst af pil, birk og fyr samt større partier af gran. Derefter er der udgravet en række bassiner til spagnumvækstbede.

Horreby Lyng er en højmose, hvor den centrale del af mosen stadig er delvis intakt som højmose biotop. Dette område udgør dog kun et mindre areal af mosen. I den centrale del af Horreby Lyng er der også et antal søer, der er opstået under tørvegravning under anden verdenskrig. Mange af disse søer og tørvegrave er gennem tiden vokset til i bl.a. pil og birk. Den øvrige del af Horreby Lyng er sprunget i skov eller beplantet med træer. Den nordvestlige del af lyngen er blandingsskov domineret af store skovfyr, resten af lyngen er overvejende løvskov, hvor især birk er dominerende.

Figur 1 - Skovsnepper over Horreby Lyng en lun sommeraften.

Metodebeskrivelse

Observatør: Thomas W. Johansen

Vejr: Alle besøg blev gjort på dage med godt vejr. Det vil sige på dage med svag til let vind, ingen nedbør og god sigtbarhed.

Metode 1 – daggenemgange

- 4 besøg
- Alle besøg startede om morgenen efter solopgang
- Fast rute lynen rundt
- GPS lagrede en position tre gange per minut fra start til slut af gennemgangen.
- Alle fugle registreret på klokkeslæt
- Alle fugle er registreret på deres placering¹
- Alle registreringer blev vurderet ift. tidligere registreringer, og vurderet om der var tale om genganger fra tidligere gennemgang²
- Antal genfund blev noteret i datatabellen³
- Alle registreringer er knyttet en position, hvorfra den blev registreret
- Alle registreringer er inden for ca. 100 meter fra registreringsposition.
- Alle registreringer gælder potentielle ynglefugle (overflyvende er ikke inkluderet).

Besøg :

1. 7. april 2019
2. 1. maj 2019
3. 28. maj 2019
4. 14. juni 2019

Dataprodukt:

En excel fil der indeholder følgende datafelter:

- Obs Nr (en tæller til sortering af data)
- Art (Danske artsnavn)
- Tid (tidspunkt for observationen)
- Adfærd
 - Sy – Syngende
 - K – Kaldende
 - X – Ingen adfærd registreret
- Køn
 - M – han

¹ Dette er nyt ift. 2014 hvor registreringerne kun blev knyttet til den position hvorfra den blev foretaget

² Dette er nyt ift. 2014 hvor det ikke fra besøg til besøg blev vurderet om der tale om gengangere.

³ Dette er nyt ift. 2014. I datatabellen er der tilføjet en kolonne "Antal besøgsfund"

- F – hun
- Par – han og hun sammen
- Rede (fund af rede): X
- Dyregruppe (Fugle/Pattedyr/Krybdyr/Sommerfugl)
- Dato
- Lokalitet
- Kommentar
- TUR
 - 7. april 2019 – tur 1
 - 1. maj 2019 – tur 2
 - 28. maj 2019 – tur 3
 - 14. juni 2019 – tur 4
- Lat (Breddegrad i decimalgrader)
- Long (Længdegrad i decimalgrader)

Metode 2 – natgennemgange

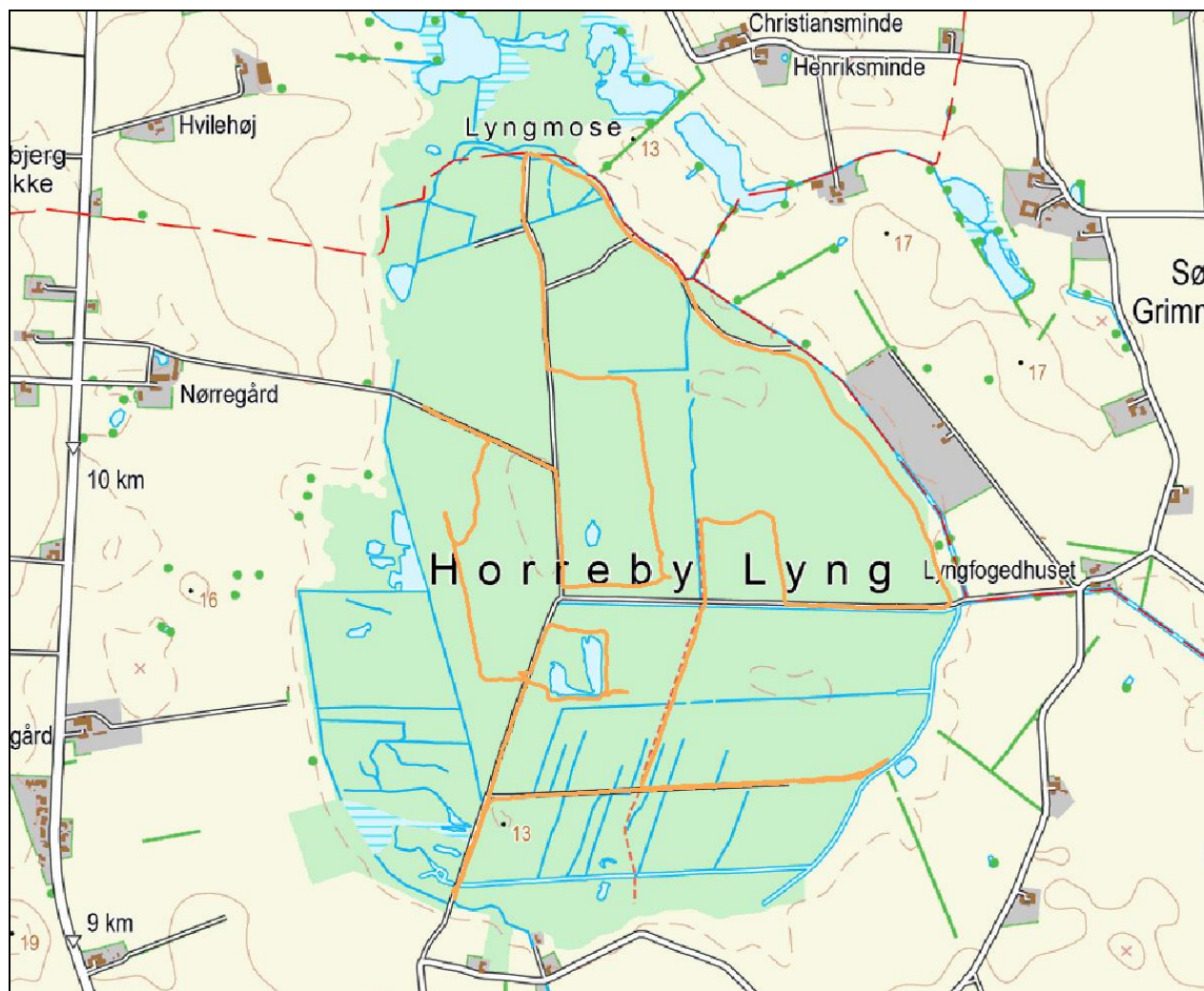
- 3 besøg
- Alle besøg starter efter solnedgang
- Fast rute lyngen rundt, der dog havde tre forskellige startsteder således, at alle dele af lyngen blev besøgt rimelig ens ift. tid efter solnedgang.
- GPS lagrede en position tre gange per minut fra start til slut af gennemgangen.
- Alle fugle registreret på klokkeslæt
- Ud fra registreringerne er bestanden vurderet

Besøg

1. 25. april 2019
2. 23. maj 2019
3. 16. juni 2019

Rute

Ruten der blev lagt i 2014 blev også benyttet i 2019 undersøgelsen. Ruten er på ca 8 km (Figur 2). Denne rute blev gennemgået til fods i et roligt tempo, syv gange i perioden 7. april til 16. juni 2019. Tre af disse gennemgange var natgennemgange, der startedes ca 30 minutter efter solnedgang.

Figur 2 - Rute vist med orange linje.

Resultat

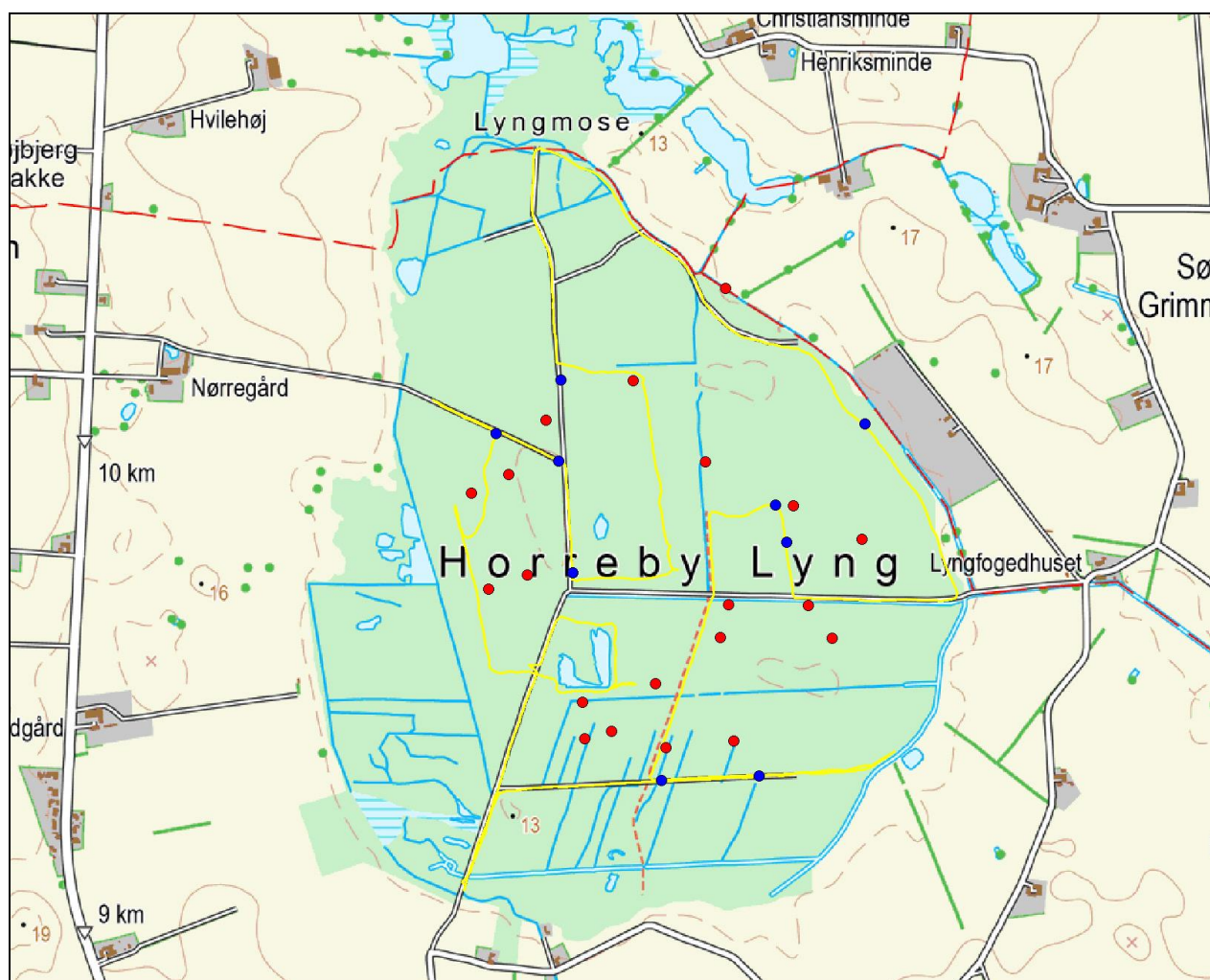
Ynglefugleundersøgelsen i 2019 resulterede i 1.088 registreringer på de fire gennemgange i dagtimerne (Figur 5). Dette er en stigning på 14,5% i forhold til den tilsvarende undersøgelse i 2014. Antallet af arter faldt fra 55 arter i 2014 til 51 arter i 2019. Blandt de arter, der er forsvundet, er bl.a. grønsisken og lille korsnæb, som begge er arter, der er knyttet til nåleskov, som er blevet væsentlig reduceret siden opstarten af EU LIFE projektets start i 2013.

Der er fundet både fremgang og tilbagegang sted blandt ynglefuglene i Horreby Lyng. Nogle af disse frem og tilbagegange kan til dels tilskrives forskellighed i undersøgelsesdatoer. Arter som eksempelvis blåmejse, halemejse, gulspurv, stor flagspætte og træløber registrerer man bedst i marts måned, og da første gennemgang foregik den 7. april, er det rimeligt at antage at en del af tilbagegangen skyldes denne sene startdato. Musvit er også en art, som man registrerer med størst succes i det tidlige forår, men denne art er i modsætning til de øvrige tidlige arter gået væsentligt frem. Fremgange af arter som gransanger, løvsanger, skovpiber og ikke mindst tornsanger skal nok tilskrives de ændringer, der er sket i mosen siden EU LIFE projektet startede i 2013. Der er blevet fældet en masse nåletræer, mosen er blevet fugtigere og mange steder er den mere lysåben. Dette er alle tiltag, der tilgodeser bl.a. gransanger, løvsanger og skovpiber. Tornsangerens store fremgang skyldes til dels, at mosen er blevet mere lysåben, samt at der de steder, der er blevet fældet partier af granskov er sket en tilvækst af små træer og buske, som er kernehabitat for tornsanger. At musvit, rødhals og ikke mindst gærdesmutte er gået frem, kan skyldes, at alle fem vintre siden ynglefugleundersøgelsen i 2014 har været meget milde. Disse arter er enten standfugle eller kortdistance trækkere. Det er kendt at isvintre kræver store bestandsnedgange for disse arter, især gærdesmutte rammes hårdt, når det er isvinter.

Figur 3 - Syngende gulspurv han.

Hvis man skal fremhæve en art i Horrebylyng, som er noget særligt ift. andre lokaliteter i Østdanmark, så er især skovpiberen værd at nævne. Skovpiberen er en art, der stiller helt særlige krav til ynglepladserne, og den yngler kun fåtalligt i Østdanmark. Den findes især på udyrkede arealer omgivet af skov, gerne med enkeltstående træer som den bl.a. anvender som sangpost. Med ca. 15 par (Figur 5) måske helt op til 20 par (Figur 8), er bestanden i Horreby Lyng meget stor, og formentlig blandt de største i Østdanmark. Bestanden i Horreby Lyng er koncentreret til de åbne områder midt i Horreby Lyng samt områderne med spredt lysåben birkeskov syd og vest for den centrale del af højmosen. Udbredelsen af skovpiber i 2014 og 2019 er stort set den samme (Figur 4), men bestanden inden for dette område er væsentlig forøget.

Figur 4 - Forekomsten af skovpiber i 2014 (blå prik) og 2019 (rød prik).

Arter	7. april 2019	1. maj 2019	28. maj 2019	14. juni 2014	Max antal på en gennemgang (lig antal mulige ynglepar som minimum)	Samlede antal registreringer (inklusive gengangere)
Blåmejse	18	2	8	6	18	34
Blishøne	2		2	2	2	6
Bogfinke	63	10	22	30	63	125
Dompap		2	1	1	2	4
Fuglekonge	1				1	1
Gærdesanger		1			1	1
Gærdesmutte	30	10	27	13	30	80
Gøg			2	1	2	3
Grå Fluesnapper			2	2	2	4
Gråand	3		1		3	4
Grågås	1				1	1
Gransanger	75	6	19	24	75	124
Gulbug			2		2	2
Gulspurv	11	5	6	7	11	29
Halemejse	2	1	3		3	6
Havesanger			22	12	22	34
Huldue			1	1	1	2
Hvid Vipstjert			1	1	1	2
Jernspurv	6	4	1	1	6	12
Kernebider			1		1	1
Korttået Træløber	1			1	1	2
Lille Gråsiken			1		1	1
Løvsanger		90	82	57	90	229
Munk		11	27	17	27	55
Musvåge		2	1		2	3
Musvit	45	6	10	7	45	68
Nattergal			2		2	2
Ravn	1	1	1		1	3
Ringdue	16	8	9	12	16	45
Rødhals	26	3	4	3	26	36
Rødstjert		6	6	5	6	17
Rørhøg	1		2		2	3
Rørsanger			3	3	3	6
Rørspurv	10	4	5	2	10	21
Sangdrossel	5	9	9	3	9	26

Skovpiber	2	15	13	12	15	42
Skovskade	2	1			2	3
Solsort	10	1	5	3	10	19
Sortkrage x Gråkrage par	1		1		1	2
Sortmejse	2	2			2	4
Spætmejse	7	1	1	1	7	10
Spurvehøg	1				1	1
Stær	8	2	5		8	15
Stillits			1		1	1
Stor Flagspætte	8	3	8	4	8	23
Sumpmejse	13	2	6	4	13	25
Tornirisk				1	1	1
Tornsanger		1	12	20	20	33
Træløber	2	2	6	4	6	14
Vandrikse				2	2	2

Figur 5 - Oversigt samtlige registreringer pr. gennemgang i 2019. Kolonnen med Max antal på en gennemgang angiver det højeste antal registreringer på en gennemgang.

Øvrige observationer (Ynglefugle)

Metoden, der er anvendt til ynglefugle, er ikke særligt velegnet til fugle, der bevæger sig meget rundt i området, eksempelvis rovfugle. Rovfuglenes bestande er derfor vurderet ud fra observationer gjort på ruten samt under ophold i den centrale del af mosen, hvor oversigtsforholdene er gode. Neden for er hver enkelt art beskrevet.

Musvåge

Det vurderes, at der er tre par i Horreby Lyng. Der blev fundet et par ved rede, hvori der hørtes unger kalde. Dette par var i den nordøstlige del af Horreby Lyng. Dertil vurderes det, at der er yderligere to par i Horreby Lyng hhv. i den nordvestlige del og i den sydvestlige del.

Rørhøg

Det vurderes, at der er op til to par i Horreby Lyng. Der er set op til to hanner og to hunner i den centrale del af Horreby Lyng. Det estimeres ud fra dette, at der sandsynligvis er mindst et par i området. Ved de seneste besøg i juni måned blev der ikke observeret rørhøg inde i selve mosen. Det kan derfor tænkes, at de i år er rykket ud af mosen.

Spurvehøg

Det vurderes, at der er 0-1 par i Horreby Lyng. Arten sås en enkelt gang i løbet af foråret, dog uden der kunne konstateres yngel. Der er flere velegnede steder for arten til at yngle, eksempelvis grantykningen i den nordlige eller i fyrretræsbeplantningerne i den østlige og nordvestlige del af mosen.

Rød glente

Det vurderes ikke, at arten yngler i Horreby Lyng. Der blev observeret en rastende rød glente to gange under ynglefuglegennemgangene. Der blev ikke observeret adfærd, der bevirkede, at der var mistanke om at arten yngler i Horreby Lyng. Det vurderes, at området er egnet til at huse ynglende rød glente, og eftersom rød glente er i fremgang, er det sandsynligt, at arten i fremtiden vil etablere sig som ynglefugl i Horreby Lyng.

Havørn

Arten yngler ikke i Horreby Lyng. Under natgennemgangen den 23. maj 2019 blev en havørn skræmt ud fra sin overnatningsplads i nogle høje fyrretræer i den centrale del af Horreby Lyng. Der har under ynglefuglegennemgangen ikke været tegn på, at havørn er ved at etablere sig i Horreby Lyng, men det anses for muligt, at den vil kunne finde sig til rette i et af de store fyrretræer i den nordvestlige del.

Trane

Det vurderes, at arten kan have ynglet i udkanten eller uden for Horreby Lyng med et til to par. Der blev i maj måned observeret et par traner inde på det åbne område midt på lyngen, hvor de fouragerede i et af de etablerede spagnumbassiner. Eftersom de ikke blev observeret under de sidste to daggennemgange eller den sidste aften og natgennemgang, må det betragtes som usandsynligt, at arten i 2019 har ynglet

inde i Horreby Lyng. Det vurderes dog, at arten i fremtiden vil kunne finde sig til rette i nogle af de mere uforstyrrede dele af Horreby Lyng

Natobservationer (Ynglefugle)

Skovsneppe

Det vurderes, at arten yngler forholdsvis talrigt i Horreby Lyng, og det vurderes, at der yngler mindst fem par. Der blev registreret skovsneppe mange gange i undersøgelsesperioden. Skovsnuppen har en territorie hævdeende adfærd, der bevirker, at en skovsneppe i princippet kan registreres over hele Horreby Lyng – hvilket også var tilfældet. Minimum fem forskellige skovsnepper blev set i territorieflugt på en gang.

Natugle

Natuglen yngler i Horreby Lyng med to par. To par med unger blev registreret under natgennemgangene. De flyttede lidt rundt fra besøg til besøg, men fordelte sig således, at der var et par med unger i den nordligste del af lyngen og et par med unger i den sydøstlige del af Horreby Lyng.

Figur 6 - Natugle

Før og nu

Sammenligner man tallene fra 2014 med tallene i 2019, vil man se, at der samlet set er en stigning på 14,5% i mængden af ynglefugle i Horreby Lyng, men man kan også se, at artssammensætningen har ændret sig således, at de arter, der kræver mere lysåbne områder, er gået væsentligt frem eksempelvis skovpiber, løvsanger og tornsanger. Man kan også se, at de arter, der er knyttet til skov, har haft en lille tilbagegang eksempelvis træløber, stor flagspætte og halemejse. Arter der er knyttet til især granskov, er gået væsentligt tilbage eller helt forsvundet eksempelvis lille korsnæb og grønsisken.

Arter	Max 2014	Max 2019	Frem-/ tilbagegang
Blåmejse	25	18	-7
Blishøne	2	2	0
Bogfinke	44	63	19
Dompap	5	2	-3
Fuglekonge	5	1	-4
Gærdesanger	0	1	1
Gærdesmutte	15	30	15
Gøg	2	2	0
Grå fluesnapper	5	2	-3
Gråand	3	3	0
Grågås	2	1	-1
Gråkrage/Sortkrage	2	1	-1
Gransanger	50	75	25
Grønirisk	2	0	-2
Grønsisken	3	0	-3
Gulbug	4	2	-2
Gulspurv	21	11	-10
Halemejse	9	3	-6
Havesanger	12	14	2
Huldue	0	1	1
Jernspurv	6	6	0
Kernebider	1	1	0
Korttået træløber	1	1	0
Krikand	1	0	-1
Kvækerfinke	0	1	1
Lille gråsisken	2	1	-1
Lille korsnæb	2	0	-2
Løvsanger	46	90	44
Misteldrossel	1	0	-1

Arter	Max 2014	Max 2019	Frem-/ tilbagegang
Munk	27	27	0
Musvit	28	45	17
Musvåge	3	3	0
Nattergal	1	2	1
Natugle	2	2	0
Ravn	1	1	0
Ringdue	15	16	1
Rødhals	20	26	6
Rødstjert	6	6	0
Rørhøg	2	2	0
Rørsanger	2	3	1
Rørspurv	10	10	0
Sangdrossel	7	9	2
Sanglærke	1	0	-1
Skovpiber	9	15	6
Skovskade	2	2	0
Solsort	7	10	3
Sortmejse	3	2	-1
Spætmejse	4	7	3
Spurvehøg	1	1	0
Stær	2	8	6
Stillits	2	1	-1
Stor flagspætte	12	8	-4
Sumpmejse	14	13	-1
Tornsanger	4	20	16
Træløber	11	6	-5
Vandrikse	4	3	-1
Vindrossel	1	0	-1

Figur 7 - Tabel der sammenligner ynglefugleundersøgelserne i 2014 og 2019.

Kortlægning af genfund i 2019

Art	Fundsteder I alt	Fundsteder med genfund
Blishøne	3	2
Blåmejse	17	12
Bogfinke	62	44
Dompap	3	1
Engpiber	1	0
Fuglekonge	1	0
Gransanger	62	43
Grå Fluesnapper	3	1
Gråand	3	1
Grågås	1	0
Gulbug	2	0
Gulspurv	21	8
Gærdesanger	1	0
Gærdesmutte	37	26
Gøg	2	2
Halemejse	6	0
Havesanger	26	8
Huldue	1	1
Hvid Vipstjert	1	1
Jernspurv	11	2
Kernebider	1	0
Korttået Træløber	1	1
Kvækerfinke	1	0
Lille Gråsiken	1	0
Løvsanger	111	86
Munk	37	16
Musvit	37	26
Musvåge	2	1
Nattergal	2	2
Natugle	2	2
Ravn	1	1
Ringdue	27	14
Rødhals	29	8
Rødstjert	12	5
Rørhøg	2	2
Rørsanger	4	2
Rørspurv	15	5
Sangdrossel	16	10

Skovpiber	20	14
Skovskade	3	0
Solsort	14	4
Sortkrage	1	1
Sortmejse	4	0
Spurvehøg	1	0
Spætmejse	6	3
Stillits	1	0
Stor Flagspætte	13	6
Stær	12	3
Sumpmejse	13	8
Tornirisk	1	0
Tornsanger	25	7
Træløber	8	5
Vandrikse	3	2

Figur 8 - Resultaterne af den præcise kortlægning i 2019, hvor alle registreringer blev vurderet ift. gengangere.

Diskussion og Konklusion

Metoden der blev anvendt i 2019, var den samme metode, der blev anvendt i 2014. På trods af uændret metode, så er der alligevel forskelligheder i undersøgelsen, der kan have indflydelse på resultaterne. Største forskellighed, der uden tvivl har haft indflydelse på resultaterne, er datoerne for besøg. I 2014 var der to besøg i marts måned. I 2019 kom undersøgelserne først i gang i starten af april måned. For at kompensere for denne forskel, blev undersøgelsen tilføjet en mere præcis kortlægning af ynglefuglene, hvor det fra besøg til besøg blev vurderet, om der var tale om gengangere. Dette har resulteret i en mere præcis vurdering af, hvor mange ynglepar der har været på ruten (Figur 8).

Bestanden af ynglefugle i Horreby Lyng har været i fremgang siden 2014. Bestanden er som helhed vokset med ca. 14,5%. Der har været mindre tilbagegange at spore blandt flere arter af egentlige skovfugle, hvorimod arter, der foretrækker lysåben skov og lysninger, er gået frem.

